

Lódi Ferenc

Útravaló

Plezúr az arcon, kék folt a kézen
s a lábodon is karcolás nyoma.
Szokj hozzá most már, kincsem, szépségem,
az élet, látod, ilyen mostoha.

Mondanám, gyere, bújj meg sebeddel.
ölem, karom erős, vigasztaló,
de mégis jobb, ha magad verekszel
a könnyeiddel, még neked való.

Szoktasd magad, mert küzdelem van itt
a születéstől a meghalásig.
Tudom, szívedben békeség lakik,
s te leszel jobb, soha nem a másik.

Szavakból színes füzérem tied,
neked kötöttem: mezők illatát
gyűjtöttem össze. Látod, még ilyet!
Kincsem, mint Krózus, szívből nyújtom át.

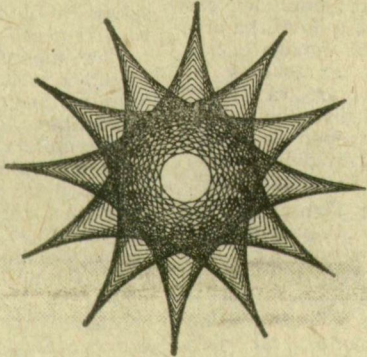
Eredj vele, kis pöttöm unokám,
s hódító útra vidd a szívemet
és visszanezz rám majd, mert tudom ám,
hogyan merre jársz, ha én már nem leszek.

Vigyázz, varázslat fogja át szavam,
s el nem veszíthedd, el nem dobhatod.
Lélekkel írott száz alakja van
s mindegyre csak neked, érted ragyog.

Hát felavatlak, emberkém, bizony,
a küszöböt már átállépted, át
s az össze-vissza, kusza, sok viszony,
kívül, belül majd hálót vet ki rád.

Vergődni benne nem hagyod magad,
de ki sem bújhatsz, szövedéke fog,
s hiszed, hogy mégis aranyhala vagy,
bár szorongsz belül, de kívül se jobb.

Útravalókat ennyit most, fogadd,
Építs homokból várat, nagyszerűt,
falovon, hintón álmodj még sokat.
Vigyáznak rád, míg élnek, e betűk.

Sass Ervin

Iskolajubileum

valaki szavalt a verset
Ady Üzenetét mondta
öregdiákok ünnepők
hevenyészett ez a pompa

Zé hiányzik Bé nem jöhet
Ká a temetőben Dé is
tanár úr kérem készültünk
asztán behaltunk mégis

Takács Tibor

Bizony mondom nektek

UNOKABÁTYÁM HALÁLÁRA

Bizony mondom nektek, meghal az ember!
Aki itt fekszik szépen kiterítve
nemrég még ember volt, most csak halott,
neve is volt; Balázs József, felírták
arany betűkkel, fel a koporsóra,
meg azt is: élt 58 évet, semmi
ma ennyi év, és mit számít az ember?
Két agyműtétje volt és ráadásul
felmetszették a gégéjét, hogy éljen
még pár napig az intenzív szobában,
legyen ideje végigfutni újra
az életét (legalább gondolatban),
ha gondol olyankor bármit az ember.
Már sört se ihatott, friss, jégbehűtött
kóborait, mert azt szerette volt,
míg volt torka és izlett a hideg,
keserű sör, amíg izlett az élet!
Március 15-én járt fent
nálunk a hegyen, Szentendre fölött,
a Tyúkos-tető magasában, jött, jött
és hozott nekünk két csodás epórfát,
melyek a gyerekkorból azt üzenték,
hogy édes az epó, édes az élet,
Azt mondta: „Benne élek majd e két
fában, halálomon is túl, örökké...”
Hogy mondjam meg a koporsó előtt,
hogy kiszáradt a két, vékonyka fa,
hogy nem élsz benne semmi epórfában,
hogy kivágom e két fát, hazaérve,
mert vele száradt el az üzenet,
bizony mondom, majd úgy ünnepelek meg,
hogy kimetszem e két fát, ki a földből,
s hideg sört iszom áldomás gyanánt,
és egy pohárral kiöntök a földre,
hogy helvetted igyon a hegyi kert,
ki nem vagy soha többé, most már szomjas.
Hát mi mást mondhatnék? Meghal az ember,
bizony meghalunk, Meghalunk bizony!

A város tüdeje

Városaink, köztük Szeged, nem bővelkednek fákkal, parkokban. Szeged összes parkterülete 346 hektár, és ebből játszótérre 8,7, belterjesen gondozottra 100, külterjesenre 225 hektár jut, és virággal beültetett csupán 12,4 hektár. Egy szegedi lakosra közel húsz négyzetméternyi zöldterület jut, és ez nem rossz arány, annak ellenére, hogy az utóbbi tíz-húsz évben az építkezések, az útpépítések szükségyszerűen vettek és vesznek el a zöldterületből.

Legismertebb, legszebb és legnagyobb parkjaink jószereivel százezesekek. Lechner Lajos, a kiváló városépítő jól ismerte a 15. században élt olasz építész, Alberti gondolatát, aki azt mondta, hogy: „A város nem csupán azért épül, hogy fedelmet és menedéket adjon, hanem úgy kellene azokat megtervezni, hogy a polgárok kényelmének biztosításán kívül kellő hely maradjon közterek, kocspályák, kertek, levegőzőhelyek, szórakozás és felüdülés céljaira egyaránt.” Így aztán a város újjáépítését biztosító 1879. évi XX. tc-re alapult terv többek között így rendelkezik: „A közkertek elhelyezésénél szem előtt tartandó, hogy a város minden részében lehessen nyilvános kertbe jutni anélkül, hogy azt nagy távolságra kellene felkeresni. ... Hogy azonban egy lehetőleg friss levegőjű s a nyári nyomasztó portól többé-kevésbé minden körülmények között üdülési pont biztosítsák Szeged polgárainak, a Tisza-parton tervezetnek egy mulatókertet és sétányt, melynek közvetlen közeléből minden élénkebb kocsiközlekedés kizáratik, s egyrészt a rakpart fala, másrészt vasrácszat által határoltatván, nagy magánházak homlokzata, a színház, s más középületek által vették körül...”

A nagy árvíz előtt a város csak csekély számú parkkal, fával rendelkezett. Széchenyi István 1833-ban, első szegedi látogatásakor, az őt fogadó városatyának, a később róla elnevezett tér, a Főpiactól elhanyagoltságát látván, azt mondta, hogy vessenek bele legalább kolompért. A rekonstrukció nagyarányú fásítási tervének megvalósításával — 1883 őszére fejeződött be — nagy gondot fordítottak a két körútra és a hat sugárútra. Ekkor kapott parkot a Széchenyi, a Mátyás, a Dugonics, a Korcsolyázó (ma Advy Endre), a Lechner tér és a Stefánia (eredetileg Rudolf trónörökös feleségéről, Stefánia hercegnőről nevezték el, ma Várkert) sétány. A sok nehézség ellenére a tervszerű kertészeti munkákat 1882 tavaszán kezdték, ugyanez év őszére 46 ezer cserjét és díszfát ültettek ki. Ekkor alakították ki a Korcsolyázó teret, a Lechner teret és a Mars (ma Marx) teret, továbbá a laktanya udvarának parkosítását, valamint a Boldogasszony (ma Április 4. útja) fásítását. A következő év tavaszán került sor a Stefánia sétány kialakítására, a Szt. György tér, valamint a kör- és sugárutak parkosítására. A nagyméretű kertészeti munkák eredményeként több mint 300 ezer facsemetét ültettek ki, és a lakosság házi környezetének csinosítására 100 ezer facsemetével járult a munkálatokhoz. A már korábban telepített újszegedi liget újjáalakítását és további közkertek kialakítását később végezték. A közterületeken túl iskolák, óvodák, templomok és laktanyák környezetét is gazda-

gon ellátták zöldfelülettel. Az összes fásítást és parkosítást összegezve, három év alatt 14 hektáron létesítettek parkot, illetve zöldfelületet. E szerteágazó és nagy figyelmet igényelt munkát a műszaki osztály részéről Kuklay Béla mérnök irányította.

Kertészeti szakembereink közül a város csinosításáért talán legtöbbet Süvegh Mihály (1839—1931) tett, aki fiatalon itt sajátította el ismereteit, majd a fővárosban dolgozott. Ezt követően a bécsi Gartenbau-Schulé-n tanult. Az árvíz sújtotta szülővárosa újjáépítésére hazajött, és az új parkokat, közkerteket szinte teljes egészében ő tervezte. A város főkertészévé 1884-ben nevezték ki, és huszonnégy évtizedeken át töltötte be a feladatát. (Adandó alkalommal egyik szegedi parknak névadója lehetne, megérdemelné.) Nagy gonddal, dióhéjban összeállított egyik munkáját, Közkertészeti monográfia, vagyis a közkertészet fejlődése Szegeden című, kéziratos munkáját egyik leszármazottjától a hetvenes évek elején kaptam meg. (Ebből derül ki, hogy a Stefánia sétányt Pecz Armin budapesti műkertész tervezte.) A Dugonics tér — amelyet először az 1876-os országos kiállításra parkosítottak — Mayer Miklós szegedi városi kertész munkája. A hársfasorok 1904-ben Süvegh javaslatára kerültek a térre. A parkok virágokkal történő díszítését 1886-tól Kállay Albert szorgalmazta, ugyanis a királyi biztos inkább a fa- és cserjecsoportokat kedvelte. A platánok mellett telepítettek hársfákat — a Tolbuhin sugárútról teljesen eltűntek —, fenyőket, kanadai rezgő nyárfát, japán akácot, celtist, császárfát, francia mogorót, paulowniát, törpe bukszust stb. Kuriózum az a néhány ginkgofa (japán eredetű páfrányfenyő), amelynek néhány őst az egykori kötélgyáros, Polák Sámuel hozta magával Svájcból, és leszármazottjaik láthatók az Arany János utcában és a Széchenyi téren.

Szeged igen gazdag múltjában találunk olyan kiválóságokat, akiktől ma is megtanulhatjuk a fákat, a parkokat, a virágokat szeretni. Kiss Ferenc (1860—1952) — ahogyan Móra Ferenc nevezte őt: „a szegedi erdők atyja”, még a jelentéktelennek látszó kis cserjéért is így tudott lelkesedni, ahogy egyik utolsó, 84 éves korában írt tanulmányában olvashatjuk: „Mivel nehéz megtelepülése miatt a belterjes erdőművelés folytán mindig kisebb térre szorult, ezzel a tanulmánnyal akarok tőle elbúcsúzni. Ki tudja, lesz-e még valamelyik szaktársamnak alkalma vele foglalkozni, és szeretni-e még valaki olyan nagyon, mint én.”

Napjainkban, amikor városunkban is egyre növekszik a lakók száma — egyik-másik lakótelepen a lakószűrűség meghaladja a hektáronkénti 600 főt — az ideális legfeljebb 350 lenne —, a korábbiaknál lényegesen nagyobb szerepe van a zöldterületeknek: a parkoknak, a közkerteknek, a virágoknak, a kulturált játszótereknek, az esztétikusabb urbanizációnak, mint a pihenés, a mozgás, a felüdülés természetes közegének, korunk ártalmait egyik legjobb ellenszerének. Lechnerék még arra is gondoltak annak idején, hogy a Felső- és Alsóvárosban és a Móravárosban számos magánházat utcai előkerttel (Kossuth Lajos javaslatára alapján) tervezzenek. Egy-egy nyom még felfedhető a Petőfi és a József Attila sugárúton.

BÁTYAI JENŐ

